

پیشگامی ورزش ترکان در ورزش ایران و جهان

اصغر رشتبری

پیشگامی ترکان در ورزش ایران» عنوان کتابی است که در دست تهیه میباشد که انشاء... در آیندهای نزدیک در دسترس علاقمندان قرار خواهد گرفت. برای آگاهی خوانندگان محترم، خلاصهای از آن تقدیم میشود. در جوامع انسانی، یکی از عناصر مهم فرهنگی، ورزش میباشد. تاریخدانان، ملت ترک را از زمانهای بسیار قدیم تا به امروز، ملتی ورزشکار قید کرده اند. (1) (Sports Man)

ترکها از نژاد قوی و زورمند تشکیل شدهاند و از قدیم الایام به نیروی بدن بی نهایت اهمیت می دادند. آنان مردمانی رشید و جنگجو بوده و برای استقامت بیشتر و موفقیت در جنگ و غلبه بر حریفان، ورزش مینمودند. (2) ولی امروزه برای برقراری دوستی و برادری و ایجاد صلح و امنیت در بین ملل مختلف، به ورزش می پردازند و در مسابقات متعدد بین المللی شرکت مینمایند. در زبان فرانسه ضرب المثلی است که ترجمه آن به این صورت است که او مانند یک ترک قوی است (3) است در زبانهای دیگر ملتهای جهان نیز کاربرد (Fuerte como un turco) این ضرب المثل که اصل فرانسوی آن به صورت گستردهای دارد. (4)

امروزه اگر نقش ترکها را در ورزشهای مختلف مورد بررسی قرار دهیم به وضوح می بینیم که آنها تقریباً در اکثر رشته های ورزشی دارای جایگاه ویژه ای در جهان هستند. بطور مثال: حسین رضا زاده» وزنه بردار تنومند و قدرتمند آذربایجانی تیم ملی وزنه برداری ایران، با کسب 4 مدال طلا از مسابقات قهرمانی جهان و المپیک (از سال 2002 تا 2004 المپیک آتن) به عنوان قوی ترین انسان روی زمین لقب گرفته است. رضازاده که با ذکر یا ابا الفضل و با یاری جستن از یگانه خالق هستی، توانسته است نام خود را در جهان بلند آوازه کند، اولین ورزشکار ایرانی است که موفق شده به 2 مدال طلای المپیک دست یابد. (طلای المپیک 2000 سیدنی و 2004 آتن) رضازاده پس از موفقیت در المپیک 2004 آتن، توسط رسانه های مختلف جهان از جمله روزنامه سانکی ژاپن، مورد تحسین و تمجید قرار گرفت و از او به عنوان مخلوقی فراتر از انسان عادی یاد کردند

حسین رضا زاده به همراه دو وزنه بردار ترکی های بنام «نعیم سلیمان اوغلو» و «خلیل موتلو» و یک وزنه بردار یونانی به نام (5) «پیروس دیماس» مدعی عنوان بهترین وزنه بردار یکصد سال اخیر (از سال 1904 تا 2004) جهان می باشند نعیم سلیمان اوغلو» اسطوره وزنه برداری جهان از ترکیه، با به جا گذاشتن 50 رکورد جهانی و کسب بیش از 22 مدال طلا، از سوی در سال 2000 بعنوان وزنه بردار قرن انتخاب گردید. نعیم سلیمان اوغلو در سال (IWF) فدراسیون بین المللی وزنه برداری جهان 2000 به عنوان نایب رئیس فدراسیون بین المللی وزنه برداری نیز انتخاب گردیده بود. وی که از ترکهای بلغارستان است، در سال 1985 میلادی در دوران نخست وزیری «تورگوت اوزال» پس از فرار از بلغارستان به تابعیت ترکیه درآمد (6) علت فرار «نعیم سلیمان اوغلو» به این سبب بوده که دولت بلغارستان وی را تحت فشار قرار داده بود که اسم اسلامی - ترکی خود را به یک اسم اسلاوی تغییر دهد که نعیم سلیمان اوغلو از آن امتناع کرد و به ترکیه پناهنده شد.

خلیل موتلو» از ترکیه از اعجوبه های وزنه برداری جهان بشمار می آید که در المپیکهای 1996 آتلانتا (آمریکا)، 2000 سیدنی « (استرالیا) و 2004 آتن (یونان) و در چند مسابقه جهانی وزنه برداری، فقط مدال طلا دور کرده است. وی از سوی فدراسیون بین المللی بعنوان برترین وزنه بردار سال 2001 انتخاب گردیده بود. (World weight lifting) وزنه برداری خلیل موتلو» همراه با «حسین رضا زاده» (دو قهرمان معروف مسلمان جهان اسلام) تمامی رکوردهای جهانی و المپیک « (7) وزنه برداری را در اختیار دارند

در المپیک 2004 آتن در وزن 77 کیلوگرم «تانر ساگیر» از ترکیه موفق شد پس از شکستن رکورد المپیک، به مدال طلا دست یابد. (8) در قسمت زنان نیز «نورجان تایلان» از ترکیه با شکستن رکورد المپیک، به مدال طلای وزن 48 کیلوگرم المپیک 2004 دست یافت. در رشته کشتی» آرسن فادزایف» (قهرمان چندین ساله المپیک و جهان) از ازبکستان، «ماخاریک خادار تسف» (قهرمان چندین ساله المپیک و جهان) از آذربایجان، «مصطفی داغستان» (قهرمان چندین ساله المپیک و جهان) از ترکیه، «علی علی اف» (دارنده 5 مدال طلای قهرمانی جهان) از آذربایجان، «آدام سایتی اف» (قهرمان چندین ساله المپیک و جهان) از جمهوری خودمختار چینستان، «لری خابه لوف» (قهرمان چندین ساله المپیک و جهان) از جمهوری خودمختار داغستان و ... از اعجوبه های کشتی جهان به شمار می آیند.

گری کاسپاروف» ، با درجه بین المللی 2804 همچنان مرد اول شطرنج جهان است. (9) کاسپاروف در 13 آوریل سال 1963 در باکو، مرکز جمهوری آذربایجان چشم به جهان گشود (10) وی سالهاست که به همراه خانواده اش به مسکو مهاجرت کرده و همیشه با تیم روسیه در مسابقات مختلف جهان و تورنمنت های بین المللی شرکت می نماید. جمهوری آذربایجان از قدرتهای طراز اول شطرنج جهان به شمار می آید. فدراسیون بین المللی شطرنج (فیده) رده بندی برترینهای شطرنج جهان در سال 2004 میلادی را در رده شطرنج پسران جهان به ترتیب زیر اعلام نمود: (11)

آندری فولوکی تین» از اوکراین با امتیاز 12685

تیمور رجبوراف» از آذربایجان با امتیاز 22667

شهریار محمد حیدراف» از آذربایجان با امتیاز 32657

اولیا و پیشگامان ورزش در ایران نیز، اکثراً ترکها می‌باشند. اولین کسی که ورزش ایران را به صورت سازمان یافته در آورد، پوریای‌ولی» میباشد. پوریای‌ولی پهلوان، شاعر و عارف بزرگ ترک، در خوارزم ازبکستان و به روایتی در شهرهای گنجه و خوی متولد شده است. وی در حدود 750 سال پیش، ورزش باستانی ایران را به شکل امروزی در آورد. از بکها معتقدند که کشتی کوراش که ورزش ملی و سنتی ازبکستان به حساب می‌آید و از جایگاه ویژه جهانی برخوردار میباشد، توسط پوریای‌ولی بنیان‌گذاری شده است. شایان ذکر است که پوریای‌ولی، کشتی را از یک استاد تبریزی به نام «پهلوان شیر دل (اصلان اورمک) آموخته بود. سید حسن میره‌ای، قهرمان سنگین وزن کشتی ایران در سال 1321 و نویسنده کتاب آینه پهلوان نما در مقاله‌ای که در مجله کیهان ورزشی، شنبه 24 اسفند 1370، سال سی و هفتم، شماره 1933 (ویژه نوروز) در صفحه 76 به چاپ رسیده است، در رابطه با ترک و غیر ایرانی بودن پوریای‌ولی مینویسد: در سال 1335 وقتی که میخواستند جشنی برای بزرگداشت پوریای‌ولی برپا کنند من نامه‌ای نوشتم که صلاح نیست پوریای‌ولی را به عنوان پهلوان ایرانی معرفی کنید. در جهان پهلوانی و جوانمردی پوریای‌ولی شکی نیست ولی او اهل ترکستان شوروی می‌باشد. بالاخره آن جشن را مقامات ورزشی ایران برپا کردند و بعد دولت شوروی اعتراض نوشت که این پهلوان ترکستان شوروی میباشد نه ایرانی. گرچه نمی‌توان یک جهان پهلوان را در یک چارچوب جغرافیایی زندانی کرد و گرچه پوریای‌ولی در آذربایجان خصوصاً در تبریز رشد کرده بود، ولی چون زادگاهش و مقبره‌اش در ترکستان بوده است، او را نمیتوان جزو پهلوانان ایرانی شمرد. شایان ذکر است که آرامگاه پوریای‌ولی در خوارزم قرار دارد که یکی از زیباترین آرامگاهها در تمام آسیای میانه است. پهلوان یوسف ساوی یکی دیگر از پهلوانان بنام و معروف ایران میباشد. وی اصالتاً از اولاد سلاطین ترکان آل عثمانی بوده و در کودکی بر اثر سوء قصدی که قرار بود به جان وی انجام شود، توسط خواجه عمالدین محمود گرجستانی تاجر ساکن ساوه، از سرزمین عثمانی به ساوه منتقل گردید. در آن زمان محمود بیگ‌آق قویونلو بر ساوه حکومت میراند. ابوالمظفر یوسف (نام عثمانی پهلوان یوسف ساوی) تا ایام جوانی در ساوه ساکن بوده و به ورزشهای باستانی و کشتی پهلوانی ایران میپرداخت و به سبب اینکه وی پرورش و تربیت یافته شهر ساوه بود، به پهلوان یوسف ساوی معروف گردیده بود. وی در سال 864 هجری قمری به هندوستان عزیمت نمود. (به نقل از کتاب تاریخ فرشته نوشته ملامحمد قاسم هندوشاه، چاپ بمبئی هندوستان، صفحه 2 و 3) و در شهر بیدر به ترویج ورزش باستانی ایران پرداخت و دیری نگذشت که جوانان هندی به این ورزش جدید اقبال نشان دادند و زیر نظر پهلوان یوسف به آموختن فنون کشتی و عملیات ورزشی زورخانه‌ای پرداختند. پهلوان یوسف ساوی در حضور امیر محمد بهمنی حاکم دکن و بیدر، در هنگام کشتی گرفتن با پهلوان دهلی، او را چنان بر زمین کوفت که دیگر برنخاست. از آن پس پهلوان یوسف در بارگاه امیر محمد بهمنی تقرب حاصل کرد و به عنوان داروغه، صاحب نفوذ و اعتبار فراوانی شد و دامنه قدرت او به جایی رسید که به حکومت رسید و بر قسمت وسیعی از خاک هندوستان حاکم شد. سلسله حکومتی که پهلوان یوسف ساوی بنیانگذار آن بود، به سلسله عادلشاهی (عادل شاهیان) معروف شد. امیران این سلسله ترک، مدت 202 سال (از سال 895 تا 1097 هجری قمری) به عدل و داد و جوانمردی در هندوستان حکومت کردند. از دیگر پهلوانان ترک زبان معروف ایران میتوان به پهلوان محمد ابوسعید (از فرزندان عارف بزرگ ابوسعید ابوالخیر) از (12) ترکان خراسان، پهلوان حاجی اللهیار خان (اهل تبریز)، پهلوان ابراهیم حلاج اوغلی (اهل تبریز)، پهلوان عبدالله سرابی (اهل سراب)، پهلوان میر آقا قرانی (اهل تبریز)، پهلوان حسین شبستری (اهل شبستر) پهلوان احمد وفادار از ترکان خراسان (پهلوان ایران در سالهای 1329، 1330، 1331) و ... اشاره کرد.

پهلوانان دوره‌گرد یا معرکه‌گیر، جزئی از ورزشکاران دهه‌های گذشته را تشکیل میدادند، این قشر ورزشکار تا دهه 60 شمسی در محله‌های مختلف ایران، خصوصاً آذربایجان، بند و بساط پهلوانی خود را پهن میکردند و قدرت خارق العاده خود را به نمایش می‌گذاشتند و از این طریق علاوه بر سرگرم کردن، مردم، را به ورزش و نیرومند کردن بدن تشویق میکردند. از پهلوانان به نام آذربایجان که در ایران برای آنها رقیبی وجود نداشت، میتوان به پهلوان حسن شمالی اهل روستای منتق بستان آباد، پهلوان محمود نوروزی و پهلوان جامی فر هر دو اهل تبریز اشاره کرد. در این قسمت به معرفی بعضی از ورزشکاران ترک زبان ایران می‌پردازم که از اولین های ورزش ایران به حساب می‌آیند که با فعالیت مستمر خود باعث شده‌اند که پرچم مقدس کشورمان در اقصی نقاط جهان به اهتزاز درآید.

1- محمد جعفر سلماسی اهل سلماس در استان آذربایجان غربی، اولین ورزشکار ایرانی است که به مدال المپیک دست یافته است وی در مسابقات وزنه‌برداری المپیک 1948 لندن (انگلستان) در وزن 60 کیلوگرم به مدال برنز المپیک دست یافت و عنوان اولین ورزشکار ایرانی را به دست آورد که در المپیکها مدال گرفته است. (13) از مقامهای دیگر وی، کسب مدال طلای بازیهای آسیایی 1951 دهلی نو (هندوستان) در وزن 60 کیلوگرم میباشد.

2- احد رستگار» از تبریز، اولین وزنه‌بردار تاریخ ایران است که در رده سنی جوانان به مدال دست یافته است. وی در اولین دوره مسابقات وزنه‌برداری جوانان جهان که در سال 1975 در بندر مارسی (فرانسه) برگزار گردید، موفق شد در حرکت یک‌ضرب به مدال نقره جوانان جهان دست یابد.

3- آذر مجیدی» از اردبیل، در هشتمین دوره مسابقات وزنه‌برداری قهرمانی جوانان جهان که در سال 1982 در سائوپائولو (برزیل) برگزار گردید، ایران را صاحب 2 مدال برنز کرد و تیم ایران با این دو مدال در رده نهمی تیمی جهان قرار گرفت. «آذر مجیدی» بعدها به مقام قهرمانی وزنه‌برداری آسیا نیز دست یافت.

- 4- حمید محمودپور از ارومیه، پدر نوین کشتی ایران میباشد. وی پس از سالها تحصیل و تمرین کشتی در ترکیه، به ایران عزیمت نمود و اولین کلاس کشتی نوین را در تهران راهاندازی کرد.
- 5- صانیم بیک اریکان «از ترکیه، اولین سرمربی کشتی آزاد ایران میباشد که از المپیک 1948 لندن (انگلستان) تا المپیک 1952 هلسینکی (فنلاند)، سرمربیگری تیم ملی کشتی آزاد ایران را بعهده داشت.
- 6- اولین مدال تاریخ کشتی آزاد ایران توسط «جهانبخت توفیق» که اهل سراب در استان آذربایجان شرقی میباشد در سال 1954 در مسابقات کشتی آزاد قهرمانی جهان توکیو (ژاپن) در وزن 67 کیلوگرم به دست آمد.
- 7- اولین مدال طلای تاریخ کشتی فرنگی ایران توسط فیروز علیزاده که اهل تبریز بوده در سال 1969 در مسابقات کشتی فرنگی قهرمانی جهان در ماردل پلاتا (آرژانتین) در وزن 52 کیلوگرم به دست آمد.
- 8- اولین مدال تاریخ کشتی فرنگی ایران توسط «محمد پذیرایی» که اهل اردبیل بوده در مسابقات کشتی فرنگی بازیهای المپیک 1960 رم (ایتالیا) در وزن 52 کیلوگرم به دست آمد و در آن مسابقات به مدال برنز دست یافت.
- 9- پرافتخارترین و پرامتیازترین مرد تاریخ کشتی فرنگی ایران، رحیم علی آبادی که اهل اردبیل بوده، میباشد. در ویتترین افتخارات علی آبادی 3 مدال شامل: 2 مدال نقره المپیک و جهان و یک مدال برنز جهانی موجود میباشد.
- 10- نبی سروی از اردبیل، اولین قهرمان کشتی آزاد جهان میباشد و ی هنگامیکه مربی تیم ملی کشتی آزاد ایران در مسابقات قهرمانی کشتی آزاد جهان در سال 1965 منچستر (انگلستان) بود، تیمش را نیز به مقام قهرمانی جهان رسانید.
- 11- احمد همای سعادت از تبریز، پرامتیازترین کشتیگیر تاریخ ایران در مسابقات قهرمانی کشور میباشد که در طول 19 سال حضور در مسابقات کشتی فرنگی و آزاد قهرمانی کشور، توانست 19 مدال (5 طلا، 8 نقره و 6 برنز) به دست آورد.
- 12- ابوطالب طالبی از علمدار گرگر استان آذربایجان شرقی، از قهرمانان پرآوازه کشتی آزاد جهان به حساب میآید که در ویتترین افتخاراتش، 4 مدال برنز از مسابقات کشتی آزاد قهرمانی جهان در سال 1966 تولید و (آمریکا) - 1967 دهلی نو (هندوستان)، 1969 ماردل پلاتا (آرژانتین) و بازیهای المپیک 1968 مکزیکوسی (مکزیک) موجود میباشد.
- 13- علیرضا حیدری از ترکهای کرج کاپیتان تیم ملی کشتی آزاد ایران در بازیهای المپیک 2004 آتن، از پرمدالترین کشتیگیران بعد از انقلاب به حساب میآید که در ویتترین افتخاراتش 6 مدال با ارزش، شامل: یک مدال طلای جهان، 3 مدال نقره جهان، یک مدال برنز جهان و یک مدال برنز المپیک 2004 موجود میباشد.
- 14- محمود دمیر «از ترکیه قهرمان جهان و المپیک، در اولین دوره مسابقات جهانی کشتی پهلوانی ایران که در سال 1373 در تهران برگزار گردید، بعد از شکست دادن تمامی حریفان خود، به مقام قهرمانی کشتی پهلوانی جهان دست یافت.
- 15- سرمربیان و مربیان سالهای اخیر کشتی آزاد و فرنگی تیم ملی ایران، اکثراً ترک زبان بودهاند از جمله: منصور برزگر از ترکهای ساوه - «حسن بابک» از زنجان - «علی اللهیاری» از تبریز - «یعثوب جوان صالح» از اردبیل - احد پازاج از اردبیل - نصرت سریری از میانه - علی ابر دودانگه از ترکهای تهران و ... همچنین مربیگری بدنسازی تیم ملی کشتی نیز سالهاست که در اختیار ترکهای میباشد از جمله: «دکتر بهزاد ایرانی» از شبستر - «ایوب بهتاج» از اردبیل و...
- 16- از کشتیگیران ترک زبان کشورهای دیگر جهان که در لیگ کشتی باشگاههای ایران، کشتی میگیرند. میتوان به آیدین پولاتچی، عارف کاما، آدم از ترکیه و محمد عیسی حاجی اف و روسلان شیخ اف از جمهوری خودمختار داغستان اشاره کرد.
- 17- دومین دوره مسابقات جهانی باغلی گولش (کشتی ملی و سنتی ترکیه که قدمت مسابقات آن به بیش از 650 سال میرسد) در سال 1381 در شهر آلمانی ترکیه برگزار گردید و تیم کشتی آذربایجان شرقی به نمایندگی از ایران در آن مسابقات شرکت نمود. داود بنی نصرت (قهرمان کشتی و پهلوان ایران)، سن اللهیارپور (نایب قهرمان کشتی و پهلوانی جوانان ایران)، بهمن اسماعیلزاده، مهدی وحدانی همگی از تبریز و امیر رشید لمیر از خراسان (پهلوان ایران در سال 1378)، اعضای تیم کشتی آذربایجان شرقی را تشکیل میدادند، سرپرستی تیم را حسن غربالچی از تبریز به عهده داشت.
- 18- اولین مدال طلای کوراش آسیا را، علی عفتی که از ترکهای بجنورد میباشد، در سال 1381 به دست آورد و قهرمان جودو ایران نیز میباشد.

19- مرکز کشتی آلیش ایران، شهر ترکمن نشین کلاله در استان گلستان میباشد. کشتی آلیش، ورزش ملی و سنتی کشورهای ترک زبان قزاقستان و قرقیزستان میباشد. آلیش، واژه ای است ترکی، از فعل آلاق و به معنی گرفتن و به چنگ آوردن میباشد. رئیس جهانی آلیش، محمد علی پور که از ترکهای ترکمن گنبد میباشد، است. محمد علی پور، رئیس فدراسیون ورزشهای همگانی ایران نیز میباشد. عبدالکریم سودی از ترکهای ترکمن کلاله، رئیس انجمن کشتی آلیش ایران را به عهده دارد.

20- اولین مدال تاریخ کشتی بانوان ایران را المیرا دادیار که اهل اردبیل میباشد، در سال 2004 در مسابقات قهرمانی آلیش بانوان جهان که در شهر استانبول ترکیه برگزار گردید، بدست آورد. وی در وزن +63 کیلوگرم به مدال نقره جهان دست یافت.

21- سعید ایاذی از تبریز، بر امتیازترین جودوکار ایران در مسابقات قهرمانی کشور و مسابقات بین المللس دهه فجر میباشد. وی بیش از 8 مدال کشوری، 4 مدال بین المللی دهه فجر و چند مدال تورنمنت بین المللی را کسب کرده و چند بار نیز به عنوان ستاره مسابقات و نفر تکنیکی جودو ایران انتخاب گردیده است.

22- الهه ایاذی از تبریز، پرامتیازترین جودوکار بانوان ایران میباشد. وی در سالهای 80، 81 و 82 به مقام قهرمانی جودو بانوان ایران دست یافته و در سالهای 78 و 79 نیز گردن آویز 2 مدال نقره و برنز میباشد. هم اکنون وی مسئولیت جودو بانوان استان آذربایجان شرقی را به عهده دارد.

23- لیدا فریمان از تبریز، نخستین زن ایرانی شرکت کننده در بازیهای المپیک 1996 آتلانتا (آمریکا) بود. وی در المپیک فوق، پرچمدار کاروان ورزشی ایران نیز بود.

24- نسیم حسنیور از تبریز، تنها بانوی شرکت کننده در بازیهای المپیک 2004 آتن (یونان) میباشد. وی در سال 1328 در مسابقات تیراندازی قهرمانی بانوان آسیا در مالزی به مقام سوم آسیا دست یافته ست.

25- استاد کاظم رضایی از مرند، از پیشگامان تکواندو ایران به حساب می آید. استاد رضایی اولین کلاس تکواندو ایران را در خرداد ماه سال 1351 در باشگاه کیا واقع در خیابان منیریه تهران افتتاح نمود. وی اولین کتاب تکواندو ایران را نیز در سال 1353 به چاپ رسانید.

26- هادی ساعی از بستان آباد استان آذربایجان شرقی، اسطوره تکواندو ایران و جهان به شمار می آید که در المپیک 2004 آتن موفق شد به مدال طلا دست یابد. ساعی اولین تکواندو کار تاریخ ایران است که هم اولین مدال طلای مسابقات جهانی تکواندو و هم اولین مدال تکواندو المپیک را بدست آورده است. دارنده دهها مدال المپیک، جهانی، آسیایی و ... در سالهای 2000 و 2001 از سوی فدراسیون، بعنوان فنیترین تکواندو کار جهان انتخاب گردید. (WTF) جهانی تکواندو

27- یوسف کرمی «از میانه، اولین تکواندوکار نوجوانان ایران است که به مدال طلای جهانی دست یافته است. وی در سال 2000 در مسابقات قهرمانی تکواندو نوجوانان جهانی گلرني (ایرلند جنوبی) به مدال طلا دست یافت. کرمی در بازیهای المپیک 2004 آتن به مدال برنز دست یافت. در ویتترین افتخارات یوسف کرمی انواع مدال، بیشتر از نوع طلا از مسابقات جهانی، آسیایی و تورنمنتهای بین المللی موجود میباشد.

28- علی حاجی پور کاپیتان تیم ملی تکواندو ایران از ارومیه، در مسابقات تکواندو بازیهای آسیایی 1986 سئول (کره جنوبی) به مدال نقره دست یافت. وی در رقابتهای آسیا - اقیانوسیه نیز به دو مدال برنز و نقره در سالهای 1988 ماتماندو (نپال) و 1990 چین تایپه دست یافته است.

29- علی رحیمزاده از ارومیه، اولین تکواندوکار ایرانی است که موفق شده است در رقابتهای جام جهانی تکواندو در سال 1991 زاگرب (یوگسلاوی) به اولین مدال ایران که برنز بود، دست یابد. وی در رقابتهای آسیا - اقیانوسیه نیز در سال 1994 مانیل (فیلیپین) به یک مدال نقره دست یافته بود.

30- حسن ذوالقدر سرمربی تکواندو ایران از زنجان، از سال 1376 تا به امروز سرمربیگری تکواندو ایران را به عهده دارد. وی در بازیهای المپیک 2004 آتن نیز سرمربی تیم ملی تکواندو ایران بود و در موفقیت هادی ساعی و یوسف کرمی نقش اساسی داشت.

31- ایوب پور تقی قوشچی کاپیتان تیم ملی بوکس ایران از ارومیه، اولین مدال آور طلای بوکس بازیهای آسیایی 1994 هیروشیما (ژاپن) در وزن 81 کیلوگرم میباشد. وی در سال 1993 نیز در مسابقات قهرمانی آسیا در تهران به مدال طلا دست یافته بود.

32- طاهر اجاقزاده از ارومیه، اولین مدال آور طلای موای تاي (بوکس تایلندی) ایران می‌باشد. وی در سال 2000 در مسابقات کاپ جهانی موای تاي که در شهر بانکوک (تایلند) برگزار گردید، موفق شد در وزن 51 کیلوگرم به اولین مدال طلای تاریخ موای تاي ایران دست یابد.

33- ناصر تقی‌زاده قراملکی از تبریز، دومین مدال آور تاریخ موای تاي ایران می‌باشد که در مسابقات قهرمانی موای تاي جام جهانی 1997 بانکوک (تایلند) به مدال برنز دست یافت. وی در حال حاضر مربی موای تاي در تبریز می‌باشد. از شاگردان ایشان که در مسابقات جهانی موای تاي موفق به کسب مدال شده‌اند می‌توان به طاهر اجاقزاده از ارومیه (نفر اول جهان) - کریم حسینی از تبریز (نفر دوم جهان) - سیاوش کهربا از ارومیه (نفر دوم جهان) - غلامحسین محمدزاده از تبریز (نفر سوم جهان) و ... اشاره کرد.

34- عبدالغفار ثقر از ترکهای شهر آق قالا در استان گلستان می‌باشد. وی رکورد 100 متر دو میدانی ایران را با زمان 10/29 ثانیه در دست دارد.

35- قربان صلاحی از ارومیه، رکوردار پرتاب چکش ایران با 63 متر و 80 سانتیمتر می‌باشد.

36- حسین بهدوج از ترکهای کرج، رکوردار دو ماراتن ایران با زمان 2 ساعت و 28 دقیقه و 23 ثانیه می‌باشد. 37- ایوب بوداگی از تبریز، اولین دو میدانی کار ایرانی است که در دو 100 متر المپیک شرکت نموده است. وی در المپیک 1976 مونترال (کانادا) عضو تیم ملی دو و میدانی ایران بود.

38- ناصر باباپور از اهر، عضو تیم ملی دو ماراتن ایران در المپیک 1988 سنول (کره جنوبی) بود.

39- «عبدالصادق گرگانی» از ترکهای بندرترکمن، رکوردار 60 متر داخل سالن ایران با کورد 6/6 ثانیه است.

40- سید علاءالدین نکوفر از مرند، پرافتخارترین و پرامتیازترین کاتاروی تیم ملی کاراته ایران می‌باشد. وی در سال 1991، اولین مدال تاریخ کتای تاریخ ایران را با کسب مدال برنز به ارمغان آورد. نکوفر دارای بیش از 20 مدال قهرمانی کشور و بیش از 30 مدال آسیایی و تورنمنت‌های بین‌المللی می‌باشد. وی در حال حاضر مربیگری یکی از باشگاههای کویت را به عهده دارد.

41- سعید نیکو خصلت» از تبریز، اولین مدال آور تاریخ کتای امید جوانان ایران می‌باشد. وی در سال 1992 موفق شد در مسابقات قهرمانی کتای جوانان آسیا به مدال نقره دست یابد که این مدال اولین مدال تاریخ کاتا ایران در رده سنی امید جوانان محسوب می‌شود.

42- اولین مدال تاریخ کتای تیمی ایران را نیز 3 آذربایجانی به نامهای 1- سید علاءالدین نکوفر از مرند 2- سعید نیکو خصلت از تبریز 3- علی پایدار از تبریز در مسابقات کتای قهرمانی آسیا در سال 1995 با مدال برنز به دست آوردند.

43- جمال الدین نکوفر از مرند، اولین ورزشکار ایرانی است که سرمربیگری تیم ملی کاراته ایتالیا را سالهاست به عهده دارد. وی در سال 1327 به دعوت فدراسیون کاراته ایران، به ایران عزیمت نمود و سرمربیگری تیم کاراته ایران را به عهده گرفت و درست از همان سال، تحرك مثبتی در کاراته ایران به وجود آمد و با کسب مدالهای مختلف آسیایی و جهانی توسط کاراته کارهای ایرانی تا به امروز ادامه دارد. جمال الدین نکوفر تا سال 76 با فدراسیون کاراته ایران همکاری نزدیکی داشت.

44- محمد توحیدی کاپیتان سابق تیم ملی کاراته ایران، از ترکهای همدان، اولین نماینده سازمان موای تاي در ایران می‌باشد. (WMF)

45- بهمن قهیمی فرد از گوگان استان آذربایجان شرقی، رئیس سازمان جهانی هنرهای رزمی که مرکز آن کشور ترکیه می‌باشد، به عهده دارد و علاوه بر بنیان‌گذاری کیک بوکسینگ بین‌المللی در جهان، رئیس شوتوکان کارته ترکیه و سرمربی کاراته کشور بیلوروس نیز می‌باشد. (WMAO)

46- محسن اسکوئی پشتچی از تبریز، نائب قهرمان سابق کیوکوشین کاراته اروپا و رئیس کیوکوشین کاراته و موای تاي کشور اسکاتلند می‌باشد.

47- خانم خدیجه نقیان از تبریز، در اولین حضور تیم ملی ووشو (سان شو) بانوان ایران در مسابقات آسیایی 2004 میانمار در وزن 52 کیلوگرم به مدال برنز آسیا دست یافت.

48- حسین اجاقی از ترکهای تهران (پدر و مادر اجاقی اهل هشتروند هستند) کاپیتان تیم ملی ووشو (سان شو) ایران، از پرامتیازترین سانشو کاران ایران به حساب می‌آید که در ویتترین افتخاراتش 2 مدال طلای جهان یک مدال نقره و یک مدال برنز جهان، 2 مدال طلای جام جهانی، یک مدال طلا و یک مدال نقره آسیایی موجود می‌باشد.

49- «جاوید دیداری» از تبریز، اولین مدال‌آور تاریخ ووشو (تالو) ایران می‌باشد که در مسابقات قهرمانی تالو جهان 2001 ایروان (ارمنستان) در فرم چپ‌انگ شو (نیزه) به مدال طلا دست یافت. وی در همان مسابقات در فرم جی ئن شو (شمشیر باریک) نیز به یک مدال رنر دست یافت.

50- حبیب نوظه‌ری از تبریز، پرافتخارترین و پرامتیازترین ژیمناستیک کار ایران به حساب می‌آید. وی تا به حال از مسابقات قهرمانی کشور، حدود 100 مدال و از مسابقات بین‌المللی 28 مدال کسب کرده است.

51- حمید بخشایی از تبریز، اولین ژیمناستیک کار ایران است که همزمان در دو مسابقه قهرمانی جوانان و بزرگسالان کشور در سال 1367 شرکت نمود و به 14 مدال مختلف دست یافت.

52- علی ابراهیم نژاد از تبریز، اولین ژیمناستیک کار ایران است که در سال 1364 در اولین دوره مسابقات قهرمان قهرمانان به مقام اول ایران دست یافت.

53- استاد محمد رضا شکول از تبریز، یکی از مربیان مجرب و سرشناس ژیمناستیک ایران می‌باشد. وی مدت 15 سال مربی، سرمربی و مدیر سازمان تیم‌های ملی ژیمناستیک ایران را به عهده داشت.

54- والیبال، یکی از رشته‌های محبوب ترکهای آذری و ترکهای ترکمن می‌باشد و استانهای آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و گنبد از قطب‌های مهم والیبال ایران به شمار می‌آید و حتی در دهه 60 گنبد پایتخت والیبال ایران لقب گرفت.

55- آذربایجان معدن زرخیز فوتبال ایران به حساب می‌آید که بازیکنان بزرگی را تحویل تیم ملی داده است. از جمله: علی دانی، کریم باقری، سیروس دین محمدی، رسول خطیبی، ستار همدانی، علیرضا اکبرپور و...

56- دکتر اصغر شهابی از تبریز، اولین پزشک ایرانی است که عضو کمیته پزشکی فدراسیون بین‌المللی وزنه‌برداری می‌باشد.

57- دکتر جمشید مردانی از تبریز، اولین ایرانی است که به مدیریت تربیت بدنی ایالت یوتا (آمریکا) انتخاب شده است. وی هم اکنون در مرکز ایالت یوتا، شهر سانت لیکسیتی ساکن می‌باشد.

58- ریاست سازمان تربیت بدنی ایران جناب مهندس محسن مهر علیزاده، رئیس کمیته ملی المپیک ایران جناب دکتر رضا قراخانو، رئیس فدراسیون کاراته ایران آقای علیرضا سمندر، رئیس فدراسیون ووشو ایران آقای بهزاد کنیریایی و رئیس سابق فدراسیون ورزشهای رزمی ایران آقای الیاس حضرتی، همگی آذربایجانی هستند.

59- دکتر بهرام قدیمی از میانه، رئیس تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی کشور، از شخصیت‌های برجسته ورزشی ایران به حساب می‌آید که خدمات شایسته فراوانی در عرصه ورزشی کشور به انجام رسانده است. از کارهای قابل توجه دیگر ایشان، ایجاد امکانات برای ادامه تحصیل ورزشکاران ملی پوش در دانشگاه آزاد می‌باشد.

60- بیش از 60 درصد بنیان‌گذاران و رؤسای ورزشهای رزمی ایران، اهل آذربایجان می‌باشند.

61- اینجانب (نویسنده مقاله) نیز، اولین ورزشکار ایرانی هستم که موفق شده‌ام در 3 رشته ورزشی کشتی‌فرهنگی (سال 1366)، جودو (در سالهای 1367 و 1368) و پانکریشن (در سالهای 80 و 81) به مقام اول کشور دست یابم. در سالهای 80 و 81، کاپیتان تیم ملی پانکریشن ایران را به عهده داشتم و در سال 1993 موفق شدم در سیزدهمین دوره مسابقات کشتی‌فرهنگی قهرمانی ارتشهای جهان در وزن 90 کیلوگرم به مدال طلا دست یابم.

- در خاتمه از تمام ورزشکاران و خوانندگان محترم سراسر ایران تقاضا دارم، در ارتباط با هر چه بربار شدن کتاب پیشگامی ترکان در ورزش ایران، با ارسال بیوگرافی ورزشکاران ترک زبان صاحب عنوان جهانی، آسیایی و ... و از برترینهای ورزش کشور (شامل: نام و نام خانوادگی، سال و ماه تولد، شهر و محله تولد، چندمین فرزند خانواده، تعداد خواهر و برادر، سال شروع ورزش، نام مربیان، عناوین قهرمانی کشوری، جهانی آسیایی، تورنمنت‌های بین‌المللی و عکس سکوی قهرمانی)، ارسال عکسهای ورزشکاران قدیمی (همراه با توضیحات) و مطالب مرتبط با عنوان کتاب همراه با ذکر شماره تلفن تماس به آدرس تبریز: صندوق پستی 3585 - 51385 نویسنده را یاری فرمایند.

منابع:

1- TURKLERDE SPOR KULTURU, Dr.TURKLERDE SPOR KULTURU DR OZBA* GUVEN
ANKARA 1992 S.1

- آبريا، جمشيد و آرام، عباس، تاريخ تربيت بدني و ورزش انتشارات دانشگاه فني و مهندسي، چاپ اول، (تهران، 1364) ص 2221
- همانجا ص 3221

4- TURKLERDE SPOR KULTURU, S.ITURKKERDE SPOR KULTURU S.1

- روزنامه همشهري، شنبه 7 شهريور 1383، سال دوازدهم، شماره 3480 ص 525
- روزنامه همشهري، يکشنبه 20 آذر 1379، سال هشتم، شماره 2289 ص 621
- مجله كيهان ورزشي، شنبه 11 خرداد 1381، سال چهل و هفتم، شماره 2422 ص 721
- مجله دنياي ورزش، شنبه 14 شهريور 1383، سال سي و پنجم، شماره 1612 ص 8-9
- مجله كيهان ورزشي، شنبه 3 بهمن 1383، سال پنجاهم، شماره 2554 ص 916
- پويان، ژيلا (مترجم) بروس پاندول فيني، تاكتيکهاي يادگيري بازي شطرنج کاسپاروف، انتشارات بوستان، چاپ اول، (تهران 10 1383) ص 19
- مجله كيهان ورزشي، شنبه 26 دي 1383، سال پنجاهم، شماره 2553 ص 1141
- مجله كيهان ورزشي، شنبه 7 مهر 1363، سال بيست و نهم، شماره 1559 ص 18 و 1219
- تاريخ تربيت بدني و ورزش، ص 13۱۷۶

<http://www.kitablar.com>

<http://www.kitablar.org/>